ضیق شدن دایره خطأ الکاتب به وسیله سیره مسلمین در صیانت از قرآن

وقتی این مصحف شریف را توضیح میدهند، در سه بخش خیلی مهم میگویند: هر کسی بخواهد در اینها دقت کند و این سه تا را جدا نکند هنوز با الفبای آن هم آشنا نشده است. «غرائب الرسم، اختلاف مصاحف الامصار، اختلاف القرائات». همان چیزی است که قبلاً عرض کردهام. ما یک اختلاف القرائات داریم، یک اختلاف رسم مصاحف الامصار داریم، یک مصاحف الصحابه داریم، و یکی هم غلط الکاتب داریم. در روایات شیعه و سنی مفصل هست؛ خطأ الکاتب، خطأ الناس. موارد اینها همه روشن است نباید قاطی شود. یعنی اینان وقتی این مصحف را تحقیق میکردند وقتی به باب اختلاف مصاحف الامصار میرسند سر سوزنی فضای خطا نیست. اصلاً مسأله خطأ نیست. مسأله این است که اینها «کلٌ مما نزل» است. خطأ کجا است؟ خطأ جایی است که میفهمیدی کسی که مینوشت اشتباه کرده. لذا در بحث خطأ الکاتب، یک خطأ المستنسخ داریم، یک خطأ ناسخ. خطای مستنسخ خیلی روشن است. کسی که یک مصحفی را استنساخ میکند باید درست مثل آیینه عمل کند. اگر «او لاذبحنه» بود و نوشته بود «أَوۡ لَأَاذۡبَحَنَّهُۥ»[1]، همان را بیاورد. از ناحیه خودش حذف نکند. هم غلط کرده که حذف کرده، هم امانت او از بین رفته. این خطای در استنساخ بوده. چون استنساخ آنی است که همان را منتقل کند. بله، حالا استنساخ در یک کتاب معمولی است، خُب میگویی مؤلف اشتباه کرده، اما در مصحف شریفی که این همه برای آن زحمت کشیده شده، هر الف و واو آن را از روز اول گفتهاند، نمیشود که مستنسخ همینطور خودش تصحیح قیاسی کند. ممنوع است. بنابراین ما خطایی داریم که برای مستنسخ ها است. هر گاه خواستید تحقیق کنید اول نگاه کنید و ببینید که او دارد استنساخ میکند و خطا از استنساخ او است یا نه. این یک مرحله است. مرحله بعدی خطای ناسخ است. یعنی اولین کسی که از قضای قرائت میخواهد آن مقرو را به خط بیاورد. با خطی که بلد است بنویسد. آن جا هم میتواند خطا کند. مشکلی نیست. اما صحبت سر این است که پشتوانه خطای او تصحیح مسلمین است. مقرین، قراء، حفاظ نمیگذارند خطایی که او اولین بار کرده و کلام خدا را اشتباه نوشته بماند. واجب است آن را تصحیح کنند. گفتهاند حتی اگر مصحف برای خودت نیست جایی که ناسخ بدوی اشتباه کرده را باید تصحیح کرد . اما این حرف برای اختلاف مصاحف الامصار هیچ کجا مطرح نشده است. یعنی کسانی که آگاه بودهاند نمی گفتند بیایید تصحیح کنیم. تصحیح نداشتند. بله، در نقلها در مواردیکه وارد نبوده اند هست.

بنابراین ایشان سه بحث مطرح میکنند: غرائب الرسم که میخواهند برای آن حالت خطأ باز کنند. یکی هم اختلاف مصاحف الامصار است، یکی هم اختلاف القرائات است. اینها باب های مهم و جدایی است.

شاگرد: غرائب یعنی همان خطای ناسخ؟

استاد: بله، در این مصحف از این ناحیه خیلی بحث‌های جالبی هست. مثلاً در همین مطالبی که در جلسات قبل صحبت کردیم...؛ این مصحف شاه عباس که شیخ بهائی به خط خودشان وقف کرده‌اند، وقتی به « أَوَ لَمْ يَرَوْا كَيْفَ يَبْدَئُ اللَّهُ» می‌رسد، در مصحف منسوب به امیرالمؤمنین «لا اذبحنه» د یک الف اضافه دارد. همانطوری که در مصحف ما هست. اما در مصحف رضوی جدید الف افتاده است؛ «وا لاذبحنه» است. دانی در المقنع[2] چه گفت؟ دانی از مهمترین علماء رسم است. گفت: درست است در بعض مصاحف «لاذبحنه»، «لا اذبحنه» نوشته شده، اما در بعض مصاحف الف ندارد. اما در«وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ»[3] در همه مصاحف «لا اوضعوا» است. در همین مصحف شریف رضوی «لاوضعوا» است. الآن می‌گویند روی حساب آزمایش کربن می‌گویند برای قرن اول هجری است. البته ترتیب سور آن ترتیب سور مانوس مصحف ما نبوده، بعداً مدام تکه کرده بودند به نظم مصحف ما درآورده بودند. خیلی قدیمی و عالی است. علی ای حال در ذیل این مصحف می‌توانند کارهای خیلی زیبایی باشد.

شاگرد: در این مصحف به ترتیب سور ما آمده است؟

استاد: بله، نه اینکه ایشان بکنند. ایشان هیچ کاری نکرده‌اند. ایشان با زحماتی که داشتند، مرآت محض را آورده‌اند. عین همانی که بوده در اینجا ثبت کرده‌اند. بعداً که نگاه می‌کنید، از ناحیه ایشان هیچ تصرفی نشده است.

شاگرد: از کجا متوجه شدید که این دستکاری شده؟

استاد: مفصل توضیح دادم. در مجله تراثنا شاید در سال چهارصد و چهل و سه ای چهار باشد. مفصل این را توضیح داده‌اند. قبل از چاپ این بوده. هنوز هم آزمایش کربن نشده بود. بعدش شده و الآن آمده.

شاگرد: بعد از آزمایش کربن، علت تعبیر منسوب این است که شاید مسلم است که برای همان زمان است؟

استاد: خط را می‌گویید؟

شاگرد: بله.

استاد: ایشان تحقیق می‌کند و می‌گوید هیچکدام از این نسبت‌ها درست نیست. هم در مصحف شیخ بهائی که وقف کرده‌اند و می‌گویند خط امیرالمؤمنین علیه‌السلام است و ... . البته آن چه که به ذهن می‌آید، یک چیز خیلی روشنی است. ناسخها می‌نوشتند، لذا یک مصحف اولیه‌ای بود که به خط امیرالمؤمنین علیه‌السلام بوده، اینها از روی آن می‌نوشتند. مستنسخ بودند. مستنسخ اسم خودش را نمی نوشت. در آخر کار همان کلمه را می‌نوشت که «کتبه علی بن ابیطالب علیه‌السلام».

شاگرد: گفته‌اند که آزمایش کربن آن برای آن زمان است؟ ثابت شده؟

استاد: بله، آن پوست اولیه‌ای که مصحف روی آن است، بله.

شاگرد۲: الآن در آستان‌قدس است؟

استاد: بله، الآن موجود است. دو قسمت هم بوده. اول یکی از آنها را می‌بینند، بعد اتفاقی در قفسه دیگر بخش دیگر آن را پیدا می‌کنند. باید آن را بخوانید. باید سر فرصت هفت-هشت

ساعت وقت بگذارید، آن هم با دقت، تا ببینید چه زحماتی کشیده شده تا چاپ شده. من آن را آورده‌ام تا هم ببینید و هم مقدمه‌ای باشد که آن را پی بگیرید. الآن لازم نیست که مصحف شریف نزد شما باشد، شما همان پی دی اف ای آن مقاله ای شرح آن را ببینید. اگر بخواهید آنها را صاف کنید شاید ساعتها وقت شما را می‌گیرد تا ببینید چه شده است.

---

[1] النمل ۲۱

[2] المقنع في رسم المصاحف صفحه ۴۵

[3] التوبه ۴۸

بازبینی #2
ایجاد شده 13 ژوئن 2024 12:29:09 توسط ... .
به روزرسانی شده 18 ژوئن 2024 13:09:00 توسط ... .